

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

Caput II. Quomodo absolvatur Chylosis, & fiat Hæmatosis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

Quomodo absolvatur Chylosis, & fiat Hæmatosis?

Postquam digesta sunt alimenta, mutantur in chylum, hoc est, in succum lacteum, qui continua fibrarum ventriculi contractione detruditur per pylorum in intestina. Ad hanc impulsione confert pressio diaphragmatis: pars purior chyli lactearum venularum ostiis excipitur; pars verò crassior peristaltico intestinorum motu antrorsum semper pellitur, ut tandem egeratur. Chylus è ventriculo statim illabatur in duodenum, deinde transit in jejunum, ubi per bilem & succum pancreaticum magis dissolvitur, ut facilius per venas lacteas excipiat; pars verò crassior ulterius propellitur, donec per intestinum rectum egeratur. Unde illud apud Medicos vulgatissimum, tria esse ad tuendam sanitatem necessaria: bene ingerere, bene digerere, bene egerere.

Subtiliores chyli partes per venas lacteas, in intestinis, ac præcipue in jejunio dispersas, in commune receptaculum Pequeti in lumbis prope renes, inde per caulem thoracicum ad venam subclaviam, tum ad venam cavam ac tandem in dexterum cordis ventriculum deferuntur, ut vario circuitu, fermentatione, percolatione, &c. in sanguinem convertantur. Porro per defectum aut excessum succi bilioli aut pancreatici non pauci oriuntur morbi, quia, cum ex chylo fiat immediatè sanguis, tunc vitatur debita temperies sanguinis, quæ consistit in perfecta acidi, & amari mixtione, cum sufficiente copia feri. Chylus autem permixtione succi pancreatici, & amari bilis dulcescit, quippe dulcis sapor est quasi medius inter amarum & acidum: hinc fructus non maturi sunt acidi, dulces maturi, putridi verò amari. Albescit quoque chylus per mixtionem utriusque illius succi, uti videre est in sulphure communi, quod dissolutum in lixivio tartari albescit, ubi aceto permiscetur, quæ mixtio vocatur lac sulphureum.

Quoad lactis originem & formam, communior opinio jam est, illam haberi & fieri per ductus quosdam chylum deferentes in ubera, licet hætenus necdum satis cogniti sint, non immeritò tamen existimantur oriri à ductu thoracico chyli. Hinc rejicitur veterum opinio, qui volebant lac generari ex sanguine, qui in lac convertatur. Contra enim videtur 1. quia nutrices macilentiores plus habent sanguinis & minus lactis. 2. quia lac retinet odorem & saporem rerum comestiarum, non verò sanguis, ut patet ex medicatis potionibus, quas nutrices, licet sanæ, hauriunt ad pueros, quos lactant, sanandos, & quos, quò ferè citius ad ubera admovent post haustam potionem, eò etiam magis purgari contingit. 3. quia, si detur nutrici lac propinandum tincturæ croci leviter imbutum, post semi-horam circiter lac emittit referens odorem & saporem, imò & colorem croceum. 4. quia multum est affinitatis inter lac & chylum; unde chylus, qui juxta multos nutritioni foetus inserviebat, postmodum eidem nato inservit. 5. Alia animalia, uti vacca in pascuis sibi convenientibus, lac in majore copia profundunt, quàm ut possit tam brevi tempore ex sanguine generari; sunt enim in quibusdam regionibus vacca, quæ faciliè intra diem 20. mensuras ordinarias lactis profundant: cum tam copiosus sanguis intra diem non generetur, multò minùs tantundem lactis ex eo generabitur.

Porro cum chylus cum sanguine per venam cavam in cor deferatur, tunc inci-

incipit hæmatosis seu sanguificatio ; tunc enim cum reliquo sanguine vehementius fermentatur, & calore ac motu cordis incalescit : ulterius deinde multiplici circulatione in reliquis corporis partibus perficitur ; in renibus siquidem nimium deponit serum ; in hepate secernitur bilis ; in liene deponuntur crassiores partes heterogeneæ, præsertim, ut quidam putant, nimis acidæ ; in pulmonibus refrigeratur, & quasi fuliginem exhalat, ibique per respirationem novi aëris quasi recreatur, qui pulmonum motus per intromissionem aëris ad sanguinis motum conducit plurimum ; tandemque post varias percolationes sanguis debitam temperiem acquirit : neque enim chylus fit statim sanguis, quod vel ex eo patet, quia sæpius ex vena brachii cum sanguine defluit chylus, præsertim si paulò ante sanguinis emissionem quis sumat iusculum, & debilius sit stomachi.

Color rubeus ex partium textura dependet plurimum ; ex iteratis enim percolationibus, misturis, & secretionibus liquorum emergit tandem color rubeus, sicut ex aliis liquorum mistionibus varii colores oriuntur. Ad colorem rubeum multum quoque confert calor & agitatio spirituum : multa enim prius candida igne rubescunt, ut contingit in pomis cydoniis, in variorum fructuum corticibus, aut fructibus in clibano coctis. Similiter ostrea ardente æstate apparent sanguinea, non verò aliis anni tempestatibus minus calidis ; cancri cocti rubescunt &c. Unde sanguis in venis, non ita agitatus ac in arteriis, pallidioris est coloris, & ex venis eductus, ubi frigescit, sensim etiam pallefcit.

CAPUT III.

An detur sanguinis Circulatio?

Sanguinis circulationem videmur supponere, non probare, quamvis hanc in dubium vocarint multi, & altum fuerit de illa apud Antiquos silentium ; an tamen hanc circulationem penitus ignorarint, non ita certum : Hypocrates enim in lib. de alimento ita habet : *In extremam partem pervenit, ex extrema parte in magnum principium pervenit.* Ubi per principium magnum, cor intelligit Wallefius. Et lib. 1. de victus ratione dicit, dari in corpore circuitum, sicut dum fila in orbem ducuntur. Ex quibus apparet, Hypocratem sanguinis circulationem non penitus ignorasse. Fateor tamen, Harveum doctissimum Medicum Anglum libellum de hac circuitione scripsisse primum anno 1640. quanquam biennio prius hanc sententiam publicè Lugduni docuerit P. Honoratus Fabri è Societate nostra, de re physica optimè meritis. Sed quicumque demum ejus sit inventor, nobis satis erit ejusdem rationes perpendere.

Nomine circulationis sanguinis intelligitur motus sanguinis à corde per arterias ad extremas corporis partes, & ejusdem à partibus extremis per venas ad ipsum cor reditus. Sanguis enim ex vena cava in dexteram cordis auriculam, tum in subjectum cordis ventriculum delabitur, cum per diastolem dilatur, eo modo quo follem explicatum subit aër : dum verò dexter sinus per systolem contrahitur, sanguinem extrudit in pulmones per arteriam pulmonarem, reditque per venam pulmonarem in ventriculum cordis sinistrum, dum hic dilatur ; rursusque per systolem in aortam expellitur, indeque per arteriarum ramulos per totum corpus diffunditur : Sanguis autem per arterias capillares in carnem copiosè extrusus, ibidem partes fovet, nutrit, ac vegetat ; residuum verò per venas capillares, seu per extrema venarum reorbetur, atque sensim trans-